

Jūsu ikmēneša informatīvais biļetens drošības izpratnes veicināšanai

Senioru pasargāšana no krāpniecības

Tālruņa zvans ar postošām sekām

Roberts ir 73 gadus vecs pensionārs, 35 gadus viņš nostrādāja vietējā rūpnīcā, krājot līdzekļus pensijai un ģimenei. Visi smagā darba gadi attaisnojās, jo tagad Roberta rīcībā bija pietiekami daudz līdzekļu un uzkrājumu pensiju kontos, lai viņš un viņa sieva varētu komfortabli nodzīvot atlikušo mūžu.

Pirmdienas rītā Roberts saņēma satraucošu zvanu no kāda cilvēka, kurš apgalvoja, ka strādā viņa bankas krāpniecības nodaļā. Zvanītājs informēja Robertu, ka kibernetiķi ir uzlauzuši viņa bankas kontu, tādējādi nopietni apdraudot viņa uzkrājumus. Zvanītājs uzstāja, ka Roberts var pasargāt savus kontus, ja nekavējoties pārskaitīs līdzekļus “drošos” bankas kontos. Krāpnieks telefonsarunā sniedza jaunus bankas rekvizītus, apliecinot, ka tas ir vienīgais veids, kā pasargāt viņa naudu. Roberts bija nobijies, uzticoties krāpniekam, viņš piekrita un pārskaitīja visus savus mūža uzkrājumus uz jaunajiem kontiem.

Tikai pēc dažām dienām Roberts atklāja, ka ir ticis apkrāpts un visi viņa uzkrājumi ir pazuduši. Šī pieredze Robertu sagrāva. Viņu pārņēma kauns un vienlaikus milzu bažas par savu nākotni.

Kāpēc krāpnieki vēršas pret senioriem?

Diemžēl krāpnieki bieži vēršas pret gados vecākiem cilvēkiem, uzskatot, ka viņi vieglāk uzticas vai mazāk pārzina tehnoloģijas. Seniori bieži vien kļūst par izdevīgu mērķi krāpniekiem, jo viņiem mēdz būt ievērojami pensiju un uzkrājumu līdzekļi, augsts kredītreitings vai citi vērtīgi aktīvi, kurus noziedznieki cenšas izmantot savā labā Visbeidzot, vecāka gadagājuma cilvēki, iespējams, retāk ziņo par krāpšanu, jo viņiem ir neērti, viņi baidās zaudēt neatkarību vai vienkārši nezina, ar ko sazināties. Fakts, ka krāpnieki var pilnīgi izpostīt citu cilvēku dzīvi viņiem neko nozīmē.

Lai pasargātu vecāka gadagājuma cilvēkus, ir svarīgi izprast krāpnieku izmantotās stratēģijas. Visizplatītākie ir tālruņa krāpšanas gadījumi, kad zvanītāji uzdodas par valsts iestāžu, finanšu iestāžu, komunālo pakalpojumu sniedzēju vai pat nelaimē nonākušu ģimenes locekļu pārstāvjiem. Krāpnieki iedveš steidzamības sajūtu vai bailes, piespiežot seniorus rīkoties nekavējoties, nepārbaudot informāciju. Piemēram, noziedznieki var apgalvot, ka komunālo pakalpojumu rēķina apmaksa ir nokavēta, un piedraudēt atslēgt pakalpojumus, ja netiks veikts tūlītējs maksājums. Vēl viena izplatīta krāpniecības taktika ir vēršanās pie vecvecākiem, izliekoties par mazbērnu, kuram steidzami nepieciešama nauda – drošības naudas apmaksai, medicīniskai aprūpei vai palīdzībai ceļojumā.

Krāpnieku veiktie tālruņa zvani var būt vēl pārliecinošāki, ja tiek izmantots mākslīgais intelekts un balss klonēšana.

Vēl viena plaši izplatīta metode, kas tiek izmantota, ir e-pasta pikšķerēšana vai īsziņas. Šīs maldinošās ziņas var šķist nākam no likumīgiem avotiem, piemēram, bankām, valsts iestādēm, ģimenes locekļiem vai it kā atpazīstamiem uzņēmumiem. Tajās bieži vien ir satraucoši paziņojumi, kuros saņēmēji tiek mudināti klikšķināt uz saitēm, lejupielādēt pielikumus vai sniegt personas datus.

Ko varam darīt?

Neraugoties uz to, ka seniori bieži kļūst par noziedznieku mērķauditoriju, viņi ir pakļauti tādiem pašiem kiberapdraudējumiem kā visi pārējie. Izglītošana par drošu interneta lietošanu, piemēram, par krāpšanas atpazīšanu, drošu paroļu pārvaldību un uzticamu tīmekļa vietņu lietošanu var ievērojami samazināt viņu neaizsargātību. Atklātas un regulāras sarunas par šiem riskiem ir efektīvs profilakses pasākums. Ģimenēm būtu jāatgādina senioriem, ka likumīgas organizācijas nekad nepieprasīs tūlītējus maksājumus, izmantojot dāvanu kartes, bankas pārskaitījumus vai skaidras naudas piegādi. Ģimenes locekļiem būtu jāinformē seniori, ka nekad nedrīkst izpaust personisko informāciju, piemēram, ID kartes numuru, konta informāciju vai bankas kartes numuru, ja vien viņi paši nav sākotnēji sazinājušies ar konkrētu iestādi un pilnībā uzticas informācijas avotam. Nekad nepiešķirt attālinātu piekļuvi vai kontroli pār savu datoru un mobilajām ierīcēm.

Mūsu mērķis ir panākt, lai drošība viņiem būtu pēc iespējas vienkāršāka. Zvanu bloķēšanas iestatījumu aktivizēšana var būt noderīgs risinājums, lai seniori izvairītos no nevēlamiem vai aizdomīgiem zvaniem. Varat palīdziet viņiem tālruni konfigurēt tā, lai visi tālruņa zvani, izņemot zvanus no ģimenes locekļiem, nonāktu, piemēram, balss pastā. Vēl viena noderīga ideja būtu izveidot grāmatzīmes ar viņu biežāk apmeklētajām tīmekļa vietnēm, lai viņi vienmēr piekļūtu drošām un pareizām lapām. Ja paroļu pārvaldnieki viņus mulsina, varat ieteikt izveidot paroļu blociņu, kurā pierakstīt paroles un uzglabāt drošā vietā. Ģimenes var arī periodiski pārbaudīt finanšu pārskatus un kontus kopā ar vecāka gadagājuma radniekiem, lai ātri identificētu un novērstu aizdomīgas darbības. Vissvarīgākais ir pārliecināt seniorus, ka tas, ka viņi kļuvuši par krāpnieku upuriem, nav viņu vaina un ka viņiem par to nav jākaunas.

Viesredaktore

Dīns Pārsonss (Dean Parsons) ir ICS Defense Force izpilddirektors, SANS galvenais instruktors un kaislīgs kritiskās infrastruktūras aizstāvis. Vairāk nekā 20 gadus viņš strādā kibernetikas jomā, specializējoties rūpniecisko incidentu novēršanā, bet brīvajā laikā kopā ar grupu Arcade Knights rada mūziku, ko iedvesmojis 80. gadu skaņējums.

Resursi

Krāpnieciskas investīcijas, balstītas uz viltus romantiskām attiecībām: <https://www.sans.org/newsletters/ouch/sweet-talk-empty-wallet-romance-fueled-investment-scams/>

Finanšu kontu bloķēšana: <https://www.sans.org/newsletters/ouch/dont-let-cybercriminals-swipe-your-savings-lock-down-your-financial-accounts/>

Aizsardzība pret balss klonēšanas uzbrukumiem: <https://www.sans.org/newsletters/ouch/phantom-voices-defend-against-voice-cloning-attacks/>

CERT.LV

OUCH! Izdod SANS Security Awareness un izplata ar [Creative Commons BY-NC-ND 4.0 licenci](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/). Ar šo informatīvo biļetenu atļauts brīvi dalīties un to izplatīt, ja vien tas netiek pārdots un modificēts. Redakcijas kolēģija: Fils Hofmans (Phil Hoffman), Leslija Ridauta (Leslie Ridout), Princesa Janga (Princess Young).